

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ЯХИМОВИЧ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF YAKHIMOVYCH v. UKRAINE)

(Заява № 23476/15)

Стислий виклад рішення від 16 грудня 2021 року

Через конфлікт, який виник у заявника із сусідом, у лютому 2012 році він звернувся до пана Ч. з проханням допомогти знайти осіб для вбивства сусіда. Ч. повідомив про це працівників міліції.

Працівники міліції організували проведення негласних слідчих дій зі збору доказів проти заявника та 03 квітня 2012 року залучили таємного агента І.

Того ж дня Ч. познайомив заявника з І., якого заявник найняв для вбивства сусіда в обмін на певну суму коштів, частина з яких була одразу сплачена, а решта мала бути сплачена після вбивства. 05 квітня 2012 року працівники міліції інсценували викрадення сусіда. Наступного дня І. зустрівся із заявником, показав йому інсценовану фотографію на телефоні та отримав від нього решту грошових коштів за вбивство. Потім заявника затримали.

Під час досудового розслідування між заявником та І. була проведена очна ставка у присутності захисника заявника. Заявнику була надана можливість ставити запитання І., але він цього не зробив. Заявник не визнав себе винним, він стверджував, що Ч та І підставили його.

Суд першої інстанції неодноразово викликав І. як свідка та зобов'язував працівників міліції здійснити його привід до суду, але безуспішно. Було встановлено, що І перебував під вартою, а його особа не мала розсекречуватися.

03 жовтня 2013 року суд першої інстанції визнав заявника винним в організації замаху на вбивство та обрав йому покарання у виді позбавлення волі на строк одинадцять років, посилаючись в тому числі і на частину третю статті 27 (організатор злочину).

Заявник подав апеляційну скаргу, де стверджував, що став потерпілим від провокації працівників міліції. 24 грудня 2013 року Апеляційний суд Донецької області залишив без змін вирок заявника, однак апеляційний суд встановив, що заявник не міг вважатися «організатором» злочину, а скоріше «підбурювачем» згідно з відповідними положеннями Кримінального кодексу України і зменшив строк покарання до десяти років. Зазначений вирок та обране покарання було залишено без змін Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

Станом на грудень 2021 заявник відбував покарання.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за пунктом 1 та підпунктом «d» пункту 3 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на те, що він став потерпілим від провокації з боку працівників міліції, а також, що він не зміг допитати свідка сторони обвинувачення І. під час судового розгляду.

Розглядаючи скаргу заявника щодо провокації злочину з боку працівників міліції Європейський суд спочатку перевірів матеріальний аспект провокації. Так, національними судами було встановлено, що саме заявник першим звернувся до Ч. за допомогою в організації вбивства сусіда.

Негласні слідчі дії щодо заявника розпочалися на підставі показань Ч. без санкції або нагляду з боку будь-якого органу влади поза межами підрозділу міліції, який її проводив. Крім того, Європейському суду не було надано ні показання Ч., які стали підставою для початку проведення слідчих дій, ні будь-яке офіційне умотивоване рішення про їхній початок. Також у матеріалах справи відсутня інформація, що національні суди мали ці документи.

Із записів розмов І та Ч із заявником не можна зробити висновок, що заявник керував процесом організації вбивства. Підтвердженням цьому може бути і той факт, що заявника засудили лише як «підбурювача», а не «організатора» злочину.

Зазначеної інформації виявилися недостатньо для встановлення чи був заявник підданий підбурюванню всупереч статті 6 Конвенції, тому Європейський суд перевірів і процесуальний аспект підбурювання.

Зважаючи на обставини справи Європейський суд вказав, що на національні суди було покладено обов'язок ретельно розглянути скаргу заявника на провокацію, що у свою чергу вимагало проявити старанність у прагненні допитати тих, хто відіграв ключову роль в оперативній комбінації, зокрема, І. Проте, не було наведено поважних підстав для відсутності І. у судовому засіданні: факт його перебування під вартою не означав, що він був недоступний, а означав, що він перебував під контролем органів державної влади і тому, в принципі, міг бути доставлений до суду. Засудивши заявника як «підбурювача»,

національні суди майже не прокоментували, наскільки точно ця роль узгоджувалася з його очевидними ваганнями та очевидною активною поведінкою І. та Ч.: суди не надали чітких коментарів, чи вважали вони ці вагання пов'язаними з певними аспектами вчинення запланованого злочину та його приховування чи бажанням заявника вчинити вбивство як таке.

З огляду на зазначене Європейський суд дійшов висновку, що національні суди належним чином не розглянули твердження заявника про підбурювання з боку працівників міліції і як результат констатував порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

Європейський суд зробив висновок, що наведених міркувань достатньо, щоб окремо не розглядати скаргу заявника за пунктом 1 і підпунктом «d» пункту 3 статті 6 Конвенції щодо визнання допустимим доказом показань І., якого заявник не зміг допитати під час судового розгляду.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. Оголошує одноголосно заяву прийнятною;

- 2. Постановляє шістьма голосами проти одного, що було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з неналежним розглядом національними судами скарги заявника на підбурювання з боку працівників міліції;*
- 3. Постановляє шістьма голосами проти одного, що немає необхідності розглядати окремо скаргу заявника за пунктом 1 і підпунктом «d» пункту 3 статті 6 Конвенції щодо визнання допустимим доказом показань І., якого заявник не зміг допитати під час судового розгляду;*
- 4. Постановляє шістьма голосами проти одного, що:*
  - (a) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити заявнику такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу*
    - (i) 3 600 (три тисячі шістсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди;*
    - (ii) 5 000 (п'ять тисяч) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявнику, в якості компенсації судових та інших витрат;*
  - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;*
- 5. Відхиляє одноголосно решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.».*